

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์ ภูมิปัญญาพื้นบ้านล้านนาในการดูแลสุขภาพของผู้ที่เป็นโรคติดเชื้อ

ผู้เขียน นางสาวเนตรดาว ชงชิว

ปริญญา พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต (การพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวช)

คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

อาจารย์ ดร. ھرรษา เศรษฐบุปผา อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก
รองศาสตราจารย์ ดร. ชวพรพรรณ จันทร์ประสิทธิ์ อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

บทคัดย่อ

ภูมิปัญญาพื้นบ้านล้านนาด้านสุขภาพเป็นความรู้ที่เกิดจากการสั่งสมประสบการณ์และการสืบทอดภายในชุมชนล้านนา เน้นสมดุลสุขภาพและสุขภาพแบบองค์รวม การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการใช้ภูมิปัญญาพื้นบ้านล้านนาในการดูแลสุขภาพของผู้ที่เป็นโรคติดเชื้อ ผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย ปราชญ์ชาวบ้าน และแพทย์พื้นบ้านหรือหมอเมือง จำนวน 10 ราย และผู้ที่เป็นโรคติดเชื้อ จำนวน 5 ราย คัดเลือกแบบเจาะจงร่วมกับการบอกต่อแบบลูกโซ่ หรือสโนว์บอล รวบรวมข้อมูลระหว่างเดือนเมษายนถึงเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2552 ด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกร่วมกับการสังเกต ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการศึกษาพบว่า ชุมชนล้านนามีการประยุกต์ภูมิปัญญาพื้นบ้านล้านนาในการดูแลสุขภาพของผู้ที่เป็นโรคติดเชื้อ โดยมุ่งเน้นความสมดุลของธาตุ (กาย) และขวัญ (จิตใจ) เพื่อสุขภาพแบบองค์รวม ตามบริบทสังคมและวัฒนธรรมล้านนา ภูมิปัญญาพื้นบ้านล้านนาที่นำมาใช้ในการดูแลสุขภาพของผู้ที่เป็นโรคติดเชื้อ จะเป็นการบำบัดรักษาทั้งธาตุและขวัญ โดยที่การบำบัดธาตุประกอบด้วย 1) สมุนไพร: ขับพิษสุรา ปรับสมดุลธาตุ ในกรณีนี้มีการเลือกใช้สมุนไพรที่มีสรรพคุณขับพิษหรือถอนพิษสุรา ร่วมกับสรรพคุณในการปรับสมดุลธาตุและบำรุงร่างกาย และ 2) อาหาร: บำรุงร่างกาย ปรับสมดุลธาตุ ภายหลังการใช้สมุนไพรขับพิษสุราผู้บำบัดจะเลือกใช้อาหารที่บำรุงธาตุ บำรุงร่างกาย รวมทั้งงดอาหารแสลงเพื่อปรับสมดุลธาตุในร่างกาย และป้องกันอาการธาตุกำเริบ ส่วนภูมิปัญญาพื้นบ้านล้านนาที่ใช้บำบัดรักษาขวัญ ได้แก่ พิธีกรรม: เรียกขวัญผสานหลักพุทธธรรม เป็นการใช้อุศโลบายที่นำหลักพุทธศาสนาผนวกกับพิธีกรรมและการตั้งสัจจะ

สถาบัน เพื่อเรียกขวัญก่อให้เกิดกำลังใจในการเลิกดื่มสุรา โดยภูมิปัญญาดังกล่าวจะใช้ร่วมกันเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการดูแลสุขภาพอย่างเป็นองค์รวม ทั้งธาตุและขั้วของผู้ที่เป็นโรคติดสุรา ผลการศึกษาครั้งนี้สะท้อนให้เห็นความสำคัญของการบูรณาการภูมิปัญญาพื้นบ้าน ล้านนาในการดูแลบำบัดรักษาผู้ที่เป็นโรคติดสุรา ที่เน้นการปรับสมดุลของธาตุและขั้ว ก่อให้เกิดสุขภาพะองค์รวม เจ้าหน้าที่สุขภาพควรตระหนักถึงความสำคัญดังกล่าว และบูรณาการภูมิปัญญาพื้นบ้านล้านนาและภูมิปัญญาสากลในการดูแลสุขภาพ ก่อให้เกิด “ภูมิปัญญาร่วมสมัย” ในการดูแลผู้ที่เป็นโรคติดสุราที่เหมาะสมกับสังคมในยุคปัจจุบัน

Thesis Title	Lanna Local Wisdom for Health Care Among Persons with Alcohol Dependence		
Author	Miss Natedao Thongseaw		
Degree	Master of Nursing Science (Mental Health and Psychiatric Nursing)		
Thesis Advisory Committee	Lecturer Dr. Hunsa	Sethabouppha	Advisor
	Associate Professor Dr. Chawapornpan Chanprasit		Co-advisor

ABSTRACT

Lanna's local wisdom regarding health is resulting from accumulated experiences and transferred from generation to generation within the *Lanna* community. Such wisdom places a great concern on health stability and holistic health. This research was designed to examine the use of *Lanna* local wisdom for health care among persons with alcohol dependence. The study samples were 10 traditional healers and traditional scholars, and five persons with alcohol dependence chosen through purposive sampling along with snowball sampling. Data collection was carried out during April to November 2009 through in-depth interviews and observation. Data analysis was performed using content analysis.

The results of this study demonstrated that the *Lanna* community had applied *Lanna* local wisdom to persons with alcohol dependence focusing on the integrity of “*That*” (physical) and “*Kwan*” (soul) contributing to holistic well-being congruent with *Lanna* socio-culture. *Lanna's* local wisdom for health care among persons with alcohol dependence focused on healing of both *That* and *Kwan*. Such local wisdom used to heal “*That*” included 1) *Herbs: alcohol detoxification, stabilizing body elements*, in this case herbs with pharmacological actions to detoxify the effects of alcohol along with body nurturing and element stabilization were adopted,

and 2) *Diet: body nurturing and balancing body elements*, upon herbal application, healers would adopt food types to nurture the body and avoid taboo foods to enhance the body's equilibrium and prevent abnormality of bodily elements. *Lanna* local wisdom to heal “*Kwan*” was related to *traditional rituals: regain mentality integrated with Buddhist concepts*, this strategy adopted Buddhist principles combined with traditional rituals focusing on self commitment for regaining “*Kwan*” and self confidence to help quit drinking. All of these healing practices were integrated to foster efficient care among persons with alcohol dependence in a holistic way.

These results hence reflect the importance of integrating *Lanna* local wisdom to heal persons with alcohol dependence, focusing on stabilization of “*That*” and “*Kwan*” resulting in “*holistic wellness*”. Thus, health professionals must realize such significance and integrate *Lanna* local wisdom with universal wisdom when providing health care contributing to “contemporary wisdom” for healing persons with alcohol dependence relevant to the social context in this present era.